

ASCOT-mittari sosiaalipalvelujen vaikuttavuuden ja elämänlaadun mittaamiseen

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen arvioinnissa tarvitaan tietoa palvelujen vaikuttavuudesta, eli palvelujen käytön hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista. Terveyspalvelujen arviointiin on kehitetty useita mittareita sekä Suomessa (15D [1]) että Euroopassa (EQ5D [2]), mutta sosiaalipalvelujen käytön hyvinvointivaikutusten mittaamiseen on tarjolla vähemmän vaihtoehtoja. Sosiaalipalveluilla pyritään kompensoimaan vammaisuudesta, korkeasta iästä tai pitkäaikaisista sairauksista aiheutuvia haitallisia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin [3]. Sosiaalipalvelujen avulla voidaan tukea selviytymistä arkipäivän toimissa, kuten esimerkiksi tukemalla ikääntyneitä henkilöitä pukeutumisessa, ruokailussa tai henkilökohtaisessa hygieniassa.

ASCOT-mittari

ASCOT-mittari on kehitetty Englannissa Kentin yliopistossa (3). Mittarilla voidaan mitata aikuisten sosiaalipalvelujen käyttäjien elämänlaatua ja palvelujen vaikuttavuutta. ASCOT-mittaristoon on tuotettu sekä palvelujen käyttäjien että omaishoitajien tai läheisauttajien elämänlaadun mittaamiseen soveltuvat mittarit.

Palvelujen käyttäjien elämänlaatua mittaava ASCOT-S mittari mittaa kahdeksaa elämänlaadun ulottuvuutta: mahdollisuus vaikuttaa päivittäiseen elämään, henkilökohtainen puhtaus ja hyvinvointi, ruoka ja juoma, henkilökohtainen turvallisuus, sosiaalinen kanssakäyminen ja osallisuus, ajankäyttö, asunnon siisteys ja viihtyisyys sekä arvokkuus. Omaishoitajien tai läheisauttajien elämänlaatua mittaavassa ASCOT-C mittarissa on puolestaan seitsemän elämänlaadun ulottuvuutta: ajankäyttö, mahdollisuus vaikuttaa päivittäiseen elämään, itsestä huolehtiminen, henkilökohtainen turvallisuus, sosiaalinen kanssakäyminen ja osallisuus, tila ja aika olla oma itsesi sekä kokemus tuen ja kannustuksen saamisesta. Jokaisessa ulottuvuudessa on neljä tasoa: taso 1 mittaa hyvää tilannetta, kuten esimerkiksi ”Voin käyttää aikani kuten haluan tekemällä minulle tärkeitä tai mieluisia asioita”, ja taso 4 mittaa heikkoa tilannetta, kuten esimerkiksi ”En tee mitään minulle tärkeitä tai mieluisia asioita”, ja tasot 2 ja 3 kuvaavat hyvän ja heikon tilanteen välimuotoja. ASCOT-S ja ASCOT-C mittareihin on kehitetty sekä kysely- että haastattelututkimuksiin soveltuvat lomakkeet.

ASCOT käyttää hyötypainoja elämänlaadun mittaamisessa. Hyötypainot on laskettu ASCOT-S mittarille Englannissa (Netten ym. 2012) ja ASCOT elämänlaadun hyötypainoja tutkitaan ja mitataan myös muissa maissa parhaillaan meneillään olevissa tutkimushankkeissa.

EXCELC

EXCELC (Exploring Comparative Effectiveness and Efficiency in Long-term care) tutkimushankkeessa on mukana tutkimusryhmät Englannista, Itävallasta ja Suomesta. Tutkimushankkeessa on tuotettu viralliset suomennokset sekä palvelunkäyttäjille että omaishoitajille/läheisauttajille tarkoitettuihin ASCOT-S ja ASCOT-C mittareihin. Hankkeessa on tutkittu myös ASCOT-mittareiden validiteettia ja hyötypainoja Englannissa, Itävallassa ja Suomessa, vertailtu sekä kotihoidon asiakkaiden että hoitajien elämänlaatua Englannissa, Itävallassa ja Suomessa sekä arvioitu kotihoidon kustannusvaikuttavuutta. Hankkeen tutkimustuloksista ollaan kirjoittamassa artikkeleita ja työpapereita, jotka julkaistaan mahdollisimman pian kansainvälisissä tiedejulkaisuissa ja kotimaisissa sarjoissa. Suomennetut indikaattorit ovat saatavilla THL:stä ja mittarin käytöstä kiinnostuneet voivat tiedustella niitä osoitteesta finascot@thl.fi.

Ismo Linnosmaa
tutkimusprofessori
Terveys- ja sosiaalitalous, CHESS
etunimi.sukunimi@thl.fi

Lisää tietoa:

- (1) Sintonen, H. 2001. The 15D instrument of health-related quality of life: properties and applications. *Ann Med*, 33: 328-336.
- (2) Brooks, R. 1996. EuroQol: the current state of play. *Health Policy*, 37: 53-72.
- (3) Netten, A., Burge, P., Malley, J., Potoglou, D., Towers, A-M., Brazier, J., Flynn, T., Forder, J. and Wall, B. 2012. Outcomes of social care for adults: developing a preference-weighted measure. *Health Technology Assessment*, vol. 16(16).

Päivitetty: 3.10.2018